

sztulás útján

a főváros legszebb kertje.

— Séta a fűvészkertben. —

Fönmaradt a fővárosnak még a szabadságharc idejéből egy nevezetessége : az *egyetemi növénykert*, amely létszékése volt a magyar botanikai tudománynak és a legkellemesebb üdülöhelye a közönségnek. A külföldiek is csodájára jártak a természeti és tudományos látványosságokban bővelkedő gyönyörű kertnek, amelyet az állam annakidején óriási áldozatok árán létesített. Értékes, meleg éghajlatú növények és ok ezer nevezetes fa, cserjefélék voltak itt felhalmozva évtizedeken ke-

Iktatószám

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

580.21
712.21

Szerző

Hollósi S.

Cím

Pusztulás útján a főváros legszebb kertje.

Idő

" 1913 "

Forrás:

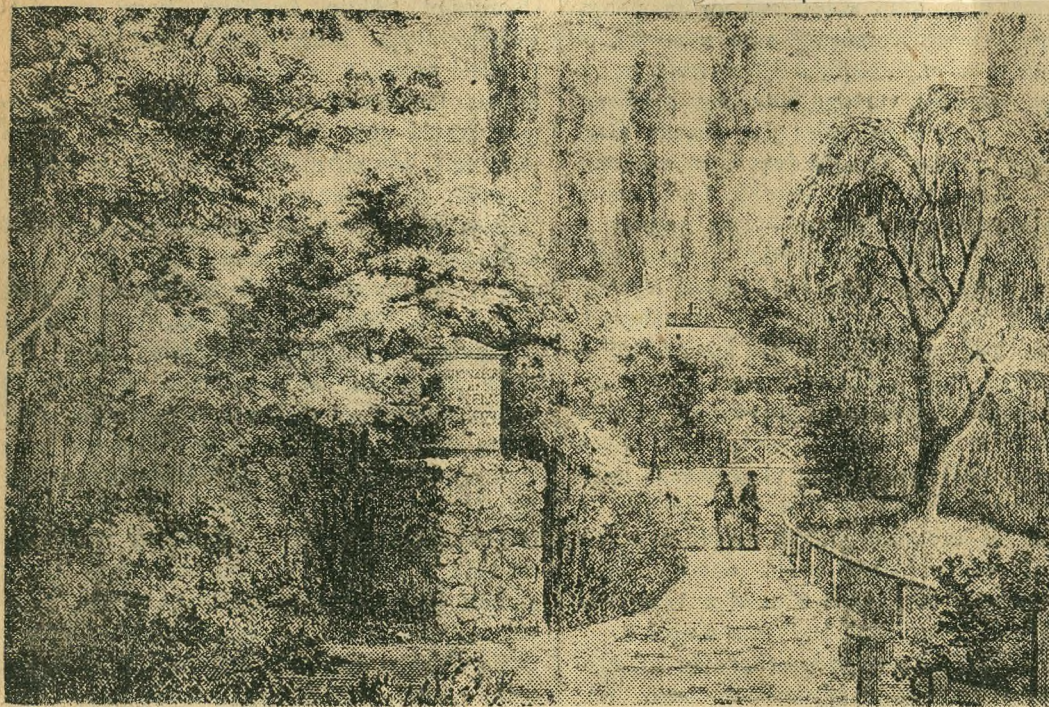
Budapest

Pop.

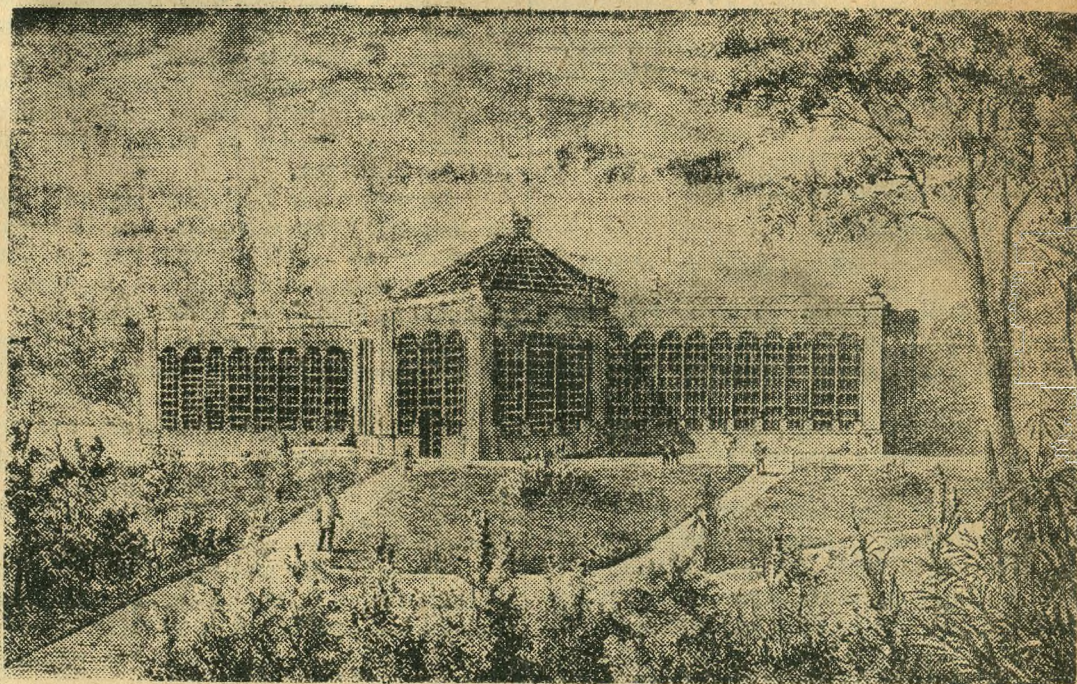
1913. IX/14

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Dószegi és Fazekas emlékei a fűvészkertben.

Az üvegház a budapesti egyetemi fűvészkertben.

...tuló kert. A kormányok helytelen atyáskodása tette tönkre az egykori kincses fűvészkertet. Évek során beépítették a park nagy részét, ami által mindig kisebb és kisebb lett a terület, a növények és fák fejlesztése megakadt s ma már az a helyzet, hogy nemcsak a közönség van száműzve a szépzészet és egészségügyi szempontból egykor egyaránt híres fűvészkertből, hanem veszendőbe ment a tudományegyetemnek a növénytan ismeretek terjesztését szolgáló egyik leghatalmasabb eszköze is.

Az egyetemi növénykert.

Az Üllői-uton balra, a magyar királyi honvéd Ludovika-Akadémia és Illés-utca között van a főváros egykori legszebb parkjának pusztuló maradványa, amely az *egyetemi növénykert* elnevezés alatt ismeretes. Az Illés-utca sarkán van a bejárat, a kapun nagy betűk hirdetik, hogy a közönségnek is szabad a bemenet kilenctől-tizenkettőig és háromtól-ötig. A közönség azonban már régen elszokott a kert látogatásától, mert hiszen alig van már itt sétaut, sőt még a padok is csak imitt-amott látszanak ki a sok cserje és bokor alól. Az egész kert alig több *hat holdnál, valamikor pedig huszonnyolc hold volt.* A fűvészkert *Festetic Vince* gróf tulajdona volt egykor és az állam hatvanhét évvel ezelőtt vásárolta meg. A szabadságharc után hozzáfogtak a kert gondozásához, később beültették a legnevezetesebb fákkal és már a hetvenes években a közönség

legkedveltebb üdülőhelye volt. Csak mintegy tiz-tizenöt éve, hogy a kormány kimondta rá a halálos ítéletet. Pusztulásba süllyesztették a főváros legszebb kertjét, egyik világhíres nevezetességét. Pedig Budapestnek ugy szépzészet, mint egészségi szempontból egyik legnagyobb hátránya még ma is, hogy nincsenek elegendő tágas terei, fákkal, virágokkal benépesített parkjai, ahová a fulasztó levegőjü körengetegből menekülhetne az ember. A Zugliget, Margitsziget, Városliget, Népliget, Állatkert többé-kevésbé kívül esnek a városon, az Erzsébet-tér, Múzeum-kert. Széchenyi-tér, József-tér és a még néhány hasonló térség pedig sokkal csekélyebb terjedelmű, semhogy a szükségletnek megfelelné. Ilyen körülmények között sokszorosan értékesnek volt mondható az egyetemi növénykert.

Háztömbök a kert helyén.

Nem lesz érdektelen, ha a pusztuló egyetemi növényketről megismerjük, hogy milyen volt

...Az egyetemi növénykertet az állam hetvenkétezer pengő forintért vásárolta meg az egyetemi alapból, még pedig azért, hogy a magyar tudományegyetemnek a növénytan ismeretek terjesztésére legyen egy hatalmas szemléltető helye. A kert, amely a megvételkor 1846-ban huszonnyolc holdra terjedt, akkoriban meglehetősen elhanyagolt állapotban volt. De csakhamar művelni kezdték, a közepén nagy tavat létesítettek és botanikus célokra tizenhat hold területet rendeztek be. A kert többi része mindenféle fák és cserjék nevelésére szolgált. Évek hosszú során ugy a tudomány, mint a közönség szempontjából nevezetessége volt Budapestnek ez a fűvészkert. Ebben az érdem *Diószegi és Fazekas* híres magyar botanikusoké, valamint *József főherceg nádoré* volt, akiknek közméltai még ma is láthatók a kertben.

— A nagyközönség szeretettel látogatta a kertet, sőt egyes ritka növényfélék megtekintésére még a külföldről is sokan jöttek ide. Amikor azonban az *arvosi egyetem* terjeszkedni kezdett, a kertből elvettek időközönként egy-egy nagyobb területet a klinikák számára, a szülészeti osztály, a sebészet, a belgyógyászat, az elmekórtani intézet céljaira. A növényeket össze kellett szorítani, a hely hiánya miatt pusztulásnak indultak, később pedig még a szép tavat is be kellett tömni. Lassanként a közönség is kénytelen volt elmaradni a parkból, mert már alig maradt a számára sétatér. A kert tönkretétele ellen természetesen minden alkalommal tiltakoztak az érdekeltek, de ered-

ménytelenül. A koalíciós kormány idején történt végre némi gondoskodás arról, hogy a tudomány terjesztését szolgáló növénykert végleg el ne pusztuljon. Törvényhozásilag biztosították a botanika céljaira nagyobb területet a Margitszigeten. A növénykertet azonban még most se telepítették oda, mert a közmunkák tanácsa a megszavazott területet hasznosításra adta.

A növények között.

Az elhagyott és rendezetlen növénykertben járva, sajnálattal tapasztaltuk, hogy az egykor pompázó, üde virágokkal tele növénykertből kihalt már az élet. Nem maradt meg belőle más, mint a növények sok ezer fájának vegyes példányai. A ritka, idegen országokból való növények is pusztulásnak indultak, mert a szűk területen és

nyek vannak ott még ma is. Az üvegházban az *ernyőpálmának* látjuk nagyszerű példányait, a *banánját* hatalmas öt-hat öltre nyúló leveleivel, ott van a *pandanus furcatus* ötven éves keletindiai növény, amelynek levelei három méter hosszúak, a *brazíliai élődiék* szép példányai, amelyeknek nincs szükségük földre, szabadon terjesztik ki karvastagságú gyökereiket és a levegőből élnek. Egy kis üvegházban látható a *Viktória*, amely Braziliában, az Amazon folyó kiöntéseiben él. A víz felett élő növény ez, amely hatalmas, gömbölyű levelei egy-egy méternyire terjeszkednek a

víz színén. Csak meleg helyen tud megélni, ezért az üvegházát még *nyáron is jűtik*. Érdekes az *agave*, amely száz évig él, de életében csak egyszer virít, továbbá az *anandsz* egy neme, amely olyan, mint egy óriási lopótök. Ritkább növényfélék még a tejfa, méregfa, kámforfa, chinifa, gránátfa, kenyérfa, borsfa, mézgafa és megannyi trópusi vízi növény, gyógyító és mérges virágféle.

Az alkotók emléke.

Szép és értékes kincs hevert azelőtt a kertben, sőt még ma is van ott annyi, hogy nagy gonddal nagyobb területre elhelyezve és megfelelő üvegházakban ápolva, érdekessége és látványossága lehetne a fővárosnak. De így az idők során teljesen elpusztult és a tudományos célnak sem szolgál. Így például már a növénytan múzeumot is régen elhelyezték a növénykertből, mert nem volt számára megfelelő helyiség. A magasabb fajtájú, meleg éghajlatu növényeket is ki kell pusztítani, mert az egyetlen nagyobb üvegházban, amelytől képpen is bemutatunk, nem férnek el. Így ki kellett irtani a fenyők csoportjának egy nagyszerű példányát: a híres *Wellington* fát, azt a csodafát, amelyről az újságok is sokat irtak annak idején, hogy óriásivá nőtt, leeresztett ágai gyökeret vertek és egész erdő támadt körülötte az anyafából. A legnagyobb barbárság lenne a gyönyörű park tönkretétele után az értékes növényfajokat is kitenni a pusztulás veszedelmének. Nem így gondolták ezt a nevezetes fűvészkert megalkotói, *Diószegi és Fazekas* professzorok és *József nádor*, akinek emléktét a következő felirású emlékkövek őrzik a kertben:

I.

Diószegi és Fazekas, a növénytan magyar nyelvű első szerkesztőinek halás emlékül 1865.

II.

József főherceg, Magyarország félszázados nádora, a haza második atyja, a fűvészkert buzgó kedvelője, a magyar királyi egyetemi növénykertnek e helyen megalkotója emlékére.

Hollósi Sándor.